

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2025

Mariella Sjöblom

Varhaiskasvatuksen vuorohoidon laatukäsikirja

-Osio pedagogisen toiminnan toteuttamiseen

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2025 | 41 sivua

Mariella Sjöblom

Varhaiskasvatuksen vuorohoidon laatukäsikirja

- Osio pedagogisen toiminnan toteuttamiseen

Kehittämistyön keskeisenä tavoitteena on vahvistaa henkilöstön pedagogista osaamista, joka sisältää sekä suunnitellun, eri oppimisen alueita tukevan toiminnan, että lasten omaehtoisen toiminnan ja leikin. Laatukäsikirjan vuorohoidon osion tarkoituksena on tarkastella ja määritellä laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen keinoja vuorohoidon toimintaympäristössä.

Työ tehtiin, koska vuorohoidon erityispiirteet, kuten epäsäännölliset hoitoajat ja vaihtelevat ryhmäkoonpanot asettavat omat haasteensa pedagogiikan toteuttamiselle. Laatukäsikirjan osiolla pyritään luomaan yhteisiä toimintamalleja pedagogisen työn vahvistamiseen vuorohoidossa. Kehittämistyön avulla haluttiin lisätä tietoa, yhtenäistää käytänteitä ja parantaa toiminnan laatua.

Kehittämismenetelminä työssä käytettiin dialogista keskustelua, aiemmin kootun materiaalin hyödyntämistä, sekä palautetta. Kehittämistyön tuloksena syntyy konkreettinen osio Varsinais-Suomalaisen kaupungin vuorohoidon laatukäsikirjaan. Tämä osio tukee henkilöstöä pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa vaihtelevissa olosuhteissa, edistäen yhtenäistä ja laadukasta pedagogista työtä vuorohoidon kentällä.

Asiasanat:

Varhaiskasvatus, vuorohoito, pedagogiikka, laatukäsikirja, toiminnalliset menetelmät

Bachelor's / Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Social pedagogue in Early Childhood Education and Care

2025 | 41 pages

Mariella Sjöblom

Quality Manual for Shift-Based Early Childhood Education

- Section on Implementing Pedagogical Activities

The main goal of the development project is to strengthen the staff's pedagogical competence, which includes both planned activities that support various areas of learning and children's self-initiated activities and play. The purpose of the shift care section in the quality manual is to examine and define ways to implement high-quality early childhood education within the operational environment of shift care.

The project was made because the specific characteristics of shift care such as irregular care hours and varying group compositions give unique challenges to the implementation of pedagogy. The section of the quality manual aims to create shared operational models to strengthen pedagogical work in shift care. Through this development work, the goal was to increase knowledge, harmonize practices, and improve the quality of operations.

The development methods used in the project included dialogical discussion, utilization of previously collected material, and feedback. As a result of the development project, a section will be produced for the shift care quality manual of a city in Southwest Finland. This section supports staff in planning and evaluating pedagogical activities in varying circumstances, promoting a consistent and high-quality pedagogical approach within the field of shift care.

Keywords:

Early childhood education, non-standard hours early childhood education,
Pedagogy, Quality manual, activity-based methods

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanastot

1 Johdanto	6
2 Kehittämistyön lähtökohdat	8
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	8
2.2 Toimintaympäristö ja toimijat	9
2.3 Kehittämistyön tavoite ja kehittämistehtävä	10
3 Varhaiskasvatuksen vuoroahoito	12
3.1 Toimintaa ohjaavat asiakirjat, lait ja tavoitteet	12
3.2 Varhaiskasvatuksen laatutekijät	13
3.3 Vuoroahoito toimintaympäristönä	16
3.4 Pedagoginen toiminta, kokopäiväpedagogiikka ja leikki	17
4 Kehittämistyön toteutus	20
4.1 Kehittämistyön prosessi ja kehittämismenetelmät	20
4.2 Kehittämistyön eteneminen	23
4.3 Laatukäsikirjan kuvaus	26
5 Laatukäsikirjan vuoroahoidon osio	28
6 Kehittämistyön arviointi	33
6.1 Tuotoksen arviointi	33
6.2 Toteutuksen arviointi	34
6.3 Ammatillinen kehittyminen	36
Lähteet	38

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

Lyhenne	Lyhenteen selitys (Lähdeviite)
VASU	Varhaiskasvatussuunnitelma (Opetushallitus, 2022.)
Karvi	Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, n.d.)

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on pedagogiikan toteutuminen vuorohoidossa, jossa arki, lapsiryhmät ja tilanteet muuttuvat jatkuvasti. Tämä opinnäytetyö toteutetaan kehittämistyönä ja toimeksiantaja on Varsinais-Suomalaisen kaupungin varhaiskasvatuksen vuoropäiväkotiin. Kehittämistyön tavoitteena on vahvistaa henkilöstön pedagogisempaa työtettä ja tietoutta vuorohoidon varhaiskasvatukseen. Pedagogiikka käsittää tässä kehittämistyössä työntekijöiden suunnitteleman toiminnan eri oppimisen alueilla, lasten omaehtoisen toiminnan ja leikin sekä kokopäiväpedagogisen näkökulman arkitilanteissa.

Työelämän monimuotoistumisen seurauksena yhä useammat lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen epäsäännöllisinä tai poikkeavina ajankohtina. Vuorohoidon tulee kuitenkin toteuttaa samoja valtakunnallisia periaatteita ja tavoitteita kuin muutkin varhaiskasvatuksen muodot. (Siippainen, 2019, 71.)

Suomalaisessa varhaispedagogiikassa korostetaan kokonaisvaltaista näkemystä varhaiskasvatuksesta. Kasvatus, opetus ja hoito nähdään toisiinsa kiinteästi kytkeytyvinä, ja tämän vuoksi pedagogiikka rakentuu luonnollisesti näiden kolmen osa-alueen ympärille. (Karila, 2017, 10.) Myös vuorohoidossa tulee toteuttaa pedagogista opetusta ja kasvatusta, sillä jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Tämän takia vuorohoidon laatukäsikirjaan kehitetään osio, jonka aiheeksi on valittu pedagogiikan toteutuminen vuorohoidossa. Lapsiryhmän päiväaikaan toteutuvan pedagogisen toiminnan jatkuvuus ja lasten ehyen arjen turvaaminen on jokaisen työntekijän vastuulla riippumatta siitä, milloin hän lapsiryhmän kanssa työskentelee.

Kehittämismenetelmänä tässä työssä käytetään dialogista keskustelua, valmiin materiaalin hyödyntämistä sekä palautetta. Dialogi mahdollistaa erilaisten näkökulmien ja kokemusten jakamisen, mikä syventää ymmärrystä ja tukee yhteisten ratkaisujen löytämistä. Valmiin materiaalin avulla voidaan rakentaa työn teoreettinen perusta ja hyödyntää aiemmin tuotettua tietoa. Palaute

puolestaan tarjoaa mahdollisuuden arvioida toteutettujen toimenpiteiden toimivuutta ja kehittää niitä edelleen, mikä vahvistaa työn käytännön sovellettavuutta ja laatua.

Raportin toinen luku esittelee kehittämistyön taustan, tarpeen, tavoitteet ja toimintaympäristön. Kolmannessa luvussa tarkastellaan vuorohoidon varhaiskasvatusta kuvaavia asiakirjoja, vuorohoitoa toimintaympäristönä sekä siihen liittyvää pedagogiikkaa. Neljäs luku kuvaa kehittämistyön etenemisen ja laatukäsikirjan, johon pedagogiikkaa käsittelevä osio kuuluu. Viidennessä luvussa esitellään tämä laatukäsikirjaan kirjoitettu pedagogiikan osio. Raportin viimeinen luku arvioi opinnäytetyön tuotosta, toteutusta ja ammatillista kehittymistä.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Vuorohoidon laatukäsikirjan idea syntyi Varsinais-Suomalaisessa päiväkodissa keväällä 2024 toteutetun kehittämistyön tuloksena. Kehittämistyön ryhmä koostuu varhaiskasvatuksen johtajasta, aluepäiväkodinjohtajasta, konsultoivasta varhaiskasvatuksen erityisopettajasta, sekä vuorohoidon henkilökunnasta, johon kuuluu varhaiskasvatuksen opettaja sekä lastenhoitaja. Työryhmä on toiminut jo ennen opinnäytetyön aloittamista, enkä ole siinä itse ollut mukana. Olen saanut käyttööni valmiit, heidän luomansa materiaalit, jotka ovat kokousmuistioiden ja muistiinpanojen muodossa, jotka on tehty kehittämistyöryhmän palaverissa.

Työryhmä kokoontui viisi kertaa kevään aikana. Tapaamisten välillä osallistujat tekivät välitehtäviä, jotka auttoivat syventämään keskusteluja ja hahmottamaan vuorohoidon arjen erityispiirteitä ja kehittämiskohteita. Työskentelyn aikana painottui avoin ja vuorovaikutteinen yhteistyö, jossa huomioitiin eri näkökulmat ja käytännön kokemukset.

Pedagogiikan kehittämisen tarve vuorohoidossa tulee siitä, että lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteet toteutuisivat kaikkina vuorokauden aikoina, niin arkena kuin viikonloppunakin. Puute pedagogiikan toteutumisesta ja huoli siitä, että iltapäivän toiminnassa ei ole punaista lankaa, johti siihen, että kehittämistyöryhmä alkoi työskennellä vuorohoidon kehittämiseksi

Vuorohoidon työntekijöiltä nousi esiin toive siitä, että tätä voitaisiin kehittää laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi, sillä pedagogisesti suunniteltu toiminta jäi usein vain aamupäiviin, sulkien pois mahdollisuuden lasten osallistumisesta siihen.

Tässä yhteydessä korostuu pedagogisen toiminnan tavoitteellisuus. Varhaiskasvatuksen työntekijän pedagogiseen asiantuntijuuteen kuuluu kyky ymmärtää ja perustella, miksi jokin tilanne toteutetaan tietyllä tavalla, sekä millä

perustein valittu toimintatapa on lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta mielekäs. (Karila, 2017, 10.) Toiminnan siirtäminen sellaisenaan iltavuoroon ei välttämättä ole aina tarpeellista, vaan voi tarkastella sen hetkistä tilannetta, esimerkiksi lapsen vireystilaa. Pedagogiikka voi toteuttaa kuka vain vuoron työntekijä, eikä se ole sidonnaista vain siihen, onko opettaja paikalla. Pedagoginen toiminta tulee lähteä lasten mielenkiinnon kohteista sekä varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteista. (Peltoperä, 2019.)

Vuorohoidon sosiaalinen ympäristö on alati muuttuva, sillä epäsäännöllistä jaksotyötä tekeviä työntekijöitä on kuusi, jolloin iltavuoroja saattaa yhden viikon aikana tehdä kolme eri ihmistä. Koska lapset saattavat tulla jo ruokailun tai päivälevon aikaan hoitoon illan ajaksi, on työntekijöiden ja muiden lasten vaihtuvuus suuri.

Myös tiedonkulussa ilmeni haasteita, jolloin viikonloppujen tai iltojen työntekijä ei välttämättä ollut perillä oman työaikansa puitteissa tapahtuvista suunnitelmista. Vaillinaiset ohjeet suunnitellusta toiminnasta ovat olleet vuorohoidon pedagogisessa toteuttamisessa kehitystä vaativa kohta, jotta esimerkiksi vieraampikin voisi toteuttaa toimintaa ja ymmärtäisi mikä ajatus toiminnan taustalla on ollut.

Päiväkodin laatukäsikirjan vuorohoidon osion tavoitteena on tarkastella keinoja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen vuorohoidon yksikössä. Tässä kehittämistyössä keskitytään kehittämään vuorohoidon pedagogista toimintaa, jolla tarkoitetaan suunniteltua, eri oppimisen osa-alueilla tapahtuvaa toimintaa, sekä lasten omaehtoista toimintaa ja leikkiä.

2.2 Toimintaympäristö ja toimijat

Kehittämisympäristönä toimii vuororyhmät, eli alle 3-vuotiaiden ryhmä sekä yli 3-vuotiaiden ryhmä. Ryhmätiloja on suunniteltu toimiviksi vuorohoidon kannalta, esimerkiksi huomioiden aamulla nukkumaan tulevien lasten unirauhan takaamiseksi järjestämällä tilat myöhemmin tuleville lapsille eri paikkaan. Myös leikkiympäristöt on huomioitu sen mukaan, että iltapäivisin jokaisella

pienryhmällä on mahdollista käyttää jotakin tilaa leikkimiseen, vaikka ryhmät yhdistetään ja jaetaan iltapäivällä paikalla olevien työntekijöiden kesken. Alle 3-vuotiaiden sekä yli 3-vuotiaiden ryhmät toimivat yhteisissä tiloissa, joissa on eri ryhmille omat tilat lepäämistä varten. Vuorohoidon tiloissa on neljä erillistä huonetta, joiden kautta mahdollistetaan pienryhmätyöskentely. Käytössä on yksi pukemiseiteinen, joka vaatii porrastettua ulkoiluun lähtemistä ja sieltä saapumista. Ulkoillessa on käytössä kaksi pihaa, joista toinen mahdollistaa toiminnan sekä leikkimisen metsässä. Henkilöstö koostuu kahdesta varhaiskasvatuksen opettajasta. Vuorotyötä taas toteutetaan kuudella lastenhoitajalla, jotta vuorot kiertäisivät heidän kesken sopivasti.

2.3 Kehittämistyön tavoite ja kehittämistehtävä

Kehittämistyön tavoitteena on vahvistaa henkilöstön pedagogisempaa työtettä vuorohoidon varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, erityisesti toiminnassa, joka tapahtuu lasten ollessa päiväkodissa iltaisin tai viikonloppuisin. Tähän aikaan sijoittuva toiminta poikkeaa usein arjen perushoidollisista ja rakenteellisista rutiineista, minkä vuoksi henkilöstö tarvitsee selkeitä työvälineitä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseen myös näissä tilanteissa.

Kehittämistehtävänä on luoda vuorohoidon laatukäsikirjaan osio, joka tarjoaa henkilöstölle konkreettisia ohjeita ja suuntaviivoja pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen silloin, kun vuorohoito tapahtuu muuna aikana kuin arkipäivisin klo 7–17. Tavoitteena on selkeyttää työntekijöille, millaisia pedagogisia valintoja ja toimintatapoja voidaan hyödyntää, jotta lasten laadukas varhaiskasvatus toteutuu ajankohdasta ja henkilöstöresursseista riippumatta.

Pedagogiikan osio sisältää ohjeistusta sekä suunniteltuun toimintaan eri oppimisen alueilla että lasten omaehtoisen toiminnan, leikin ja arjen tilanteiden pedagogiseen hyödyntämiseen. Kokopäiväpedagogiikan näkökulma korostaa erityisesti sitä, että oppimista ja hyvinvointia voidaan edistää kaikissa

tilanteissa, myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin, jolloin toiminta voi olla rauhallisempaa, yksilöllisempää ja lapsen tarpeisiin pohjautuvaa.

Vuorohoidon laatukäsikirjan pedagogiikkaosion avulla työntekijät saavat tukea, vinkkejä ja konkreettisia esimerkkejä, joiden avulla voidaan rakentaa lapselle eheä, turvallinen ja merkityksellinen vuorohoidon kokonaisuus. Tämä tukee sekä lapsen hyvinvointia, että henkilöstön ammatillista varmuutta.

3 Varhaiskasvatuksen vuorohoito

3.1 Toimintaa ohjaavat asiakirjat, lait ja tavoitteet

Varhaiskasvatus viittaa kokonaisuuteen, joka sisältää kasvattamisen, opetuksen ja hoidon, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista, ja jossa erityisesti pedagogiikka on keskiössä. (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, 1:2)

Varhaiskasvatus on tärkeä yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Sen keskeisenä tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä oppimista tiiviissä yhteistyössä vanhempien tai muun huoltajan kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, sekä toimii syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä. Lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vanhempia kasvatustehtävässä. Varhaiskasvatuksessa omaksutut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Samalla varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu huoltajien tukeminen heidän kasvatustehtävässään sekä mahdollistaa huoltajien osallistuminen työelämään tai opiskeluun. (Opetushallitus, 2022, 6, 16.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa pedagogiikka on keskeisessä roolissa. Tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa, toteuttaa varhaiskasvatusta koskevat lain asettamat tavoitteet, sekä ohjata laadun kehittämistä. Perusteissa määritellään varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt, ohjataan varhaiskasvatuksen järjestäjän ja huoltajien välistä yhteistyötä, sekä monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi perusteet ohjaavat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja sen sisällön suunnittelua. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1:2, 5:21.)

YK ja UNESCO ovat vuodesta 2000 lähtien edistäneet Koulutus kaikille -ohjelmaa, jonka keskeinen periaate on, että koulutus on oikeus, joka kuuluu kaikille lapsille. Ohjelman tavoitteena on varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus saada laadukasta koulutusta riippumatta taustastaan tai olosuhteistaan. Suomen kansallisessa ohjelmassa korostetaan varhaiskasvatuksen merkitystä kaikille kuuluvana oikeutena. Varhaiskasvatuksen rooli on tärkeä erityisesti sosiaalisten ja oppimisvalmiuksien erojen tasoittamisessa. Lasten perustaitojen kehittäminen jo varhaisessa vaiheessa on keskeistä, ja varhaiskasvatuksessa opittavat taidot sisältävät esimerkiksi oppimaan oppimisen valmiuden, sosiaalisten taitojen hallinnan, hyvien käytöstopojen, ruokailutottumusten ja muiden arkisten tapojen omaksumisen sekä toisten, myös erilaisten lasten, kunnioittamisen. (Karila, 2016, 21)

3.2 Varhaiskasvatuksen laatutekijät

Varhaiskasvatuksen arviointi on osa järjestäjän tai yksityisen palveluntuottajan laajempaa laadunhallintajärjestelmää. Toiminnan kehittämisen on sitouduttava organisaation strategiaan, arvoihin, visioon sekä toiminta-ajatukseen. Tämän vuoksi myös järjestäjän laadunhallinnan perusteita on arvioitava säännöllisesti. Koko tätä toiminnan jatkuvaa kehittämistä kutsutaan laadunhallinnaksi. (Vlasov ym. 2018, 31.)

Varhaiskasvatuksen eurooppalainen laatukehys korostaa kahdeksaa keskeistä periaatetta, jotka ovat tärkeitä korkean laadun saavuttamiseksi. Ensimmäinen periaate painottaa, että varhaiskasvatuksen on oltava avoinna ja saavutettavissa kaikille perheille ja heidän lapsilleen, samalla kun toisaalta palvelut tulee organisoida siten, että ne tukevat osallisuutta, sosiaalista inklusiota ja moninaisuutta. Henkilöstön osalta laatukehys edellyttää, että varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset ovat päteviä ja saavat jatkuvaa koulutusta, joka tukee heidän ammatillista rooliaan. Tukeva työympäristö, ammatillinen johtajuus ja mahdollisuudet tiimityöhön, reflektioon sekä yhteistyöhön vanhempien kanssa ovat myös keskeisiä.

Opetussuunnitelman tulee perustua pedagogisiin tavoitteisiin ja arvoihin, jotka mahdollistavat lasten täyden potentiaalin saavuttamisen. Samalla se edellyttää henkilöstön yhteistyötä lasten, kollegojen ja vanhempien kanssa sekä jatkuvaa käytäntöjen arviointia. Arvioinnin tulee tuottaa tietoa eri tasoilla (paikallinen, alueellinen, kansallinen) ja tukea politiikan ja käytäntöjen parantamista. Loppujen lopuksi arvioinnin tavoitteena on aina lasten parhaaksi toimiminen. (Karila, 2016, 24.)

Vaikka varhaiskasvatuksen laadun arviointiin on kehitetty monia menetelmiä ja välineitä, lasten osallistuminen arviointiprosessiin on ollut vähäistä. Varhaiskasvatuksen laadun monimutkaisuuden vuoksi lapsen osallistuminen arviointiin on monitulkintaista. Lapsen oikeus tulla kuulluksi muodostaa kuitenkin keskeisen lähtökohdan osallisuuden toteutumiselle. Sen lisäksi, että lapsi tulee kuulluksi, on tärkeää huomioida, missä määrin lapsi voi vaikuttaa omaan toimintaympäristöönsä ja sen järjestelyihin. (Pihlainen ym. 2019, 121, 124.)

Yksi varhaiskasvatuksen keskeisistä kehityssuunnista 2000-luvulla on ollut arvioinnin korostuminen osana laadun kehittämistä. Laadunhallinnan tueksi Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on kehittänyt indikaattoreita, jotka kuvaavat varhaiskasvatuksen laadun keskeisiä tekijöitä. Näiden laatukuvausten pohjalta tehtävä arviointi tarjoaa arvokasta tietoa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä auttaa tunnistamaan toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet. (Ruohola ym. 2021, 282.)

Valssi on Karvin ylläpitämä digitaalinen arviointijärjestelmä, joka kuuluu varhaiskasvatuksen arvioinnin kansalliseen kokonaisuuteen. Se on kansallinen laadunarviointijärjestelmä, jonka tavoitteena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia arviointityössä. Valssi tarjoaa monipuolisen digitaalisen palvelun, joka perustuu tutkimusperusteisiin arviointilomakkeisiin. Lomakkeiden avulla voidaan kerätä tietoa, raportoida tuloksia, koostaa keskustelujen kautta syntyntä aineistoa sekä julkaista toimijan lakisäätteisiä arviointituloksia. (Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, 2025.)

Karvi toteuttaa ulkoisia arvioiteja, jotka kohdistuvat varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien toimintaan. Arvioinnit keskittyvät pääsääntöisesti teema-, tila- ja järjestelmäarvioiteihin, jotka käsittelevät yhteiskunnallisesti ajankohtaisia ja kriittisiä teemoja sekä koulutusjärjestelmän osia tai tilaa. Näiden ulkoisten arviointien avulla tuotetaan luotettavaa tietoa varhaiskasvatuksen kansallisesta tilasta, mikä tukee laadun kehittämistä ja päätöksenteon pohjaksi.

Paikallisella tasolla varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien tehtävänä on arvioida palvelujen järjestämisen kokonaisuutta sekä paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista. Arvioinnin tulee kattaa myös varhaiskasvatuksen laadun ja toiminnan kehittäminen alueella. (Vlasov ym. 2018, 21.) Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien on osallistuttava toiminnan ulkopuolisiin arvioiteihin, jotta saadaan tietoa palvelujen laadusta ja kehittämistarpeista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 5:24.)

Paikallisella tasolla arviointi toteutetaan itsearviointina, jossa varhaiskasvatuksen järjestäjä tai yksityinen palveluntuottaja kerää ja tuottaa tietoa omista palveluistaan. Itsearvioinnissa käsitellään arviointitietoa, tehdään johtopäätöksiä ja pyritään kehittämään sekä muuttamaan toimintaa. Tavoitteena on parantaa paitsi itse toiminnan laatua, myös koko palvelujärjestelmää, -kokonaisuutta ja -verkkoa. Tämä prosessi auttaa varmistamaan, että toiminta kehittyy jatkuvasti ja vastaa paremmin lasten ja perheiden tarpeita. (Vlasov ym. 2018, 22.)

Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi kohdistuu lapsiryhmissä toteutettavaan varhaiskasvatukseen eri toimintamuodoissa. Tällöin arvioinnin kohteena on erityisesti henkilöstön toiminta ja se, millaista varhaiskasvatuksen laatua lapset kohtaavat. Arviointi ei siis keskity lasten ominaisuuksiin, kehitystasoon tai oppimistuloksiin, vaan tarkastellaan enemmänkin pedagogista prosessia, joka on ammattilaisten johtama. Arviointi toteutetaan yhteistyössä lasten, henkilöstön ja huoltajien kesken, jolloin se tarjoaa kokonaisvaltaisen näkökulman varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen. (Vlasov ym. 2018, 23.)

3.3 Vuorohoito toimintaympäristönä

Vuorohoitoa tarjotaan iltaisin, öisin, viikonloppuisin sekä arki- ja juhlapyhinä päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa. Sitä on järjestettävä lapselle tarpeen mukaan, mikäli hän tarvitsee hoitoa vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun takia. (Varhaiskasvatustalaki, 540/2018, 3:13) Vuorohoidossa tulee noudattaa samoja valtakunnallisia periaatteita ja tavoitteita kuin muissakin varhaiskasvatuksen muodoissa. Varhaiskasvatusta ohjaavat tavoitteet koskevat kaikkia lapsia, riippumatta siitä, osallistuvatko he siihen epäsäännöllisesti tai poikkeavina vuorokaudenaikoina. (Siippainen 2018,1.)

Varhaiskasvatuksen vuorohoidon järjestämisessä tulee huomioida tiettyjä asioita, jotka ovat huoltajien epätyypillisten työaikojen seurauksena. Vanhempien epätyypillisten työaikojen takia lapsen hoitoajat ovat epäsäännöllisiä ja eriyttäviä. Siksi lapsen yksilölliset hoitoajat ovat tärkeää tietää, jotta laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan suunnitella lapsen rytmeihin sopivaksi. (Peltoperä ym. 2016, 12.)

Vuorohoidossa työskentely on työntekijöille itsenäisempää, sillä se saattaa usein sisältää paljon yksin työskentelyä tavalliseen päiväryhmään verrattuna. Itsenäisen työskentelyn onnistuminen saattaa tuoda pedagogisia haasteita, sillä yksin työskennellessä vaaditaan pedagogista osaamista työntekijältä, jotta voi toimia tukien lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Peltoperä & Hintikka 2016, 158.)

Vuorohoidossa arjen sujumisen kannalta selkeä struktuuri on keskiössä, sillä rutiinit sekä rytmi ovat lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä. Henkilöstö pystyy vaikuttamaan tämän toteutumiseen, huomioiden lapsen rytmin epäsäännöllisyyden. (Peltoperä ym. 2016, 73.) Muuttuvan arjen voi lapselle havainnollistaa kuvittamalla vuorokauden ja viikon struktuurit. (Peltoperä & Dahlblom 2016, 221.) Henkilöstön tehtävänä on huomioida lasten mielenkiinnon kohteet, lapsen taidot sekä tarpeet. Oppimisympäristöissä toiminta on joustavaa

ja tapahtuu ryhmissä siten, että jokaiselle mahdollistetaan toimintaan osallistuminen sekä vuorovaikutuksessa oleminen. (Opetushallitus 2022, 36.)

Vuorohoidon suurimpia haasteita on varmistaa, että pedagoginen toiminta on monipuolista ja siinä toteutuisi lasten kesken tasa-arvo. Onkin siis erityisen tärkeää ottaa huomioon erityispiirteet pedagogisessa toiminnassa, jotta varhaiskasvatuksen laatu voidaan taata myös vuorohoidossa. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajien rooli pedagogiikan suunnittelussa korostuu vuorohoidon laadun näkökulmasta, sillä opettajien vastuu ulottuu myös heidän oman työaikansa ulkopuolelle. (Rinta 2021, 38.) Varhaiskasvatuksen opettajalla on päävastuu pedagogiikasta, on sen toteuttaminen koko tiimin yhteisellä vastuulla. Koska niin päiväkodin kuin tiimin tavoitteena on tuottaa varhaiskasvatusta, joka on laadukasta, voidaan ajatella, että pedagoginen vastuu koskee kaikkia. (Jokinen 2012, 26.) Risteävät työajat ovat erityinen syy siihen, että yhteistyön tärkeys tiimissä korostuu (Piira & Nieminen 2019, 16)

3.4 Pedagoginen toiminta, kokopäiväpedagogiikka ja leikki

Kokopäiväpedagogiikka käsittää sen, että opetuksen ja kasvatuksen kannalta merkityksellisiä tilanteita ei rajata pelkästään niin sanottuihin opetustuokioihin vaan sen sijaan kaikki arjen tilanteet sekä toimet nähtäisiin pedagogiikan kannalta arvokkaina hetkinä. (Mertala 2020, 13.) Tavoitteena on luoda yhdenmukaisia toimintatapoja, joilla voidaan varmistaa, että lapset saavat tasavertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen koko päivän ajaksi. Näiden toimintatapojen avulla pyritään vastaamaan johdonmukaisesti lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, korostamaan vuorovaikutusta ja myönteistä kohtaamista. Toimintatavoilla varmistetaan se, että lapsi saa vaikuttaa asioihin, jotka koskevat häntä itseään. (Lämsä 2021, 82.)

Kokopäiväpedagogiikan keskeisinä tavoitteina on luoda ilmapiiri, joka tukee hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Tähän sisältyy arvostavan ja sosiaalisesti kestävä toimintakulttuurin vaaliminen yhteisössä. Lisäksi tärkeää on pedagoginen kohtaaminen ja eettisesti kestävä toiminnan varmistaminen.

Päiväkotien pienryhmätoiminnassa on tärkeää porrastaa toimintaa, päivärytmiä ja tilojen käyttöä koko päiväkodin yhteistyönä. Usein laaditaan myös yhteisiä sopimuksia tilaratkaisuista, mikä mahdollistaa esimerkiksi turvallisen ulkoilun siten, että tietyt henkilöstön jäsenet vastaavat sovituista alueista, eikä pihaan muodostu katvealueita. Tällaiset järjestelyt tukevat lasten leikkiä ja tarjoavat henkilöstölle tietoa lasten kokemuksista, taidoista ja kiinnostuksen kohteista myös ulkoillessa. Näiden yhdessä sovittujen toimintatapojen merkitys korostuu erityisesti kokopäiväpedagogiikan tavoitteiden toteutumisessa. (Lämsä, 2021, 82, 84.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nojaavat oppimiskäsitykseen, jossa lapsi nähdään aktiivisena toimijana, joka kasvaa, kehittyy ja oppii vuorovaikutuksessa toisten ja ympäristönsä kanssa. Lapsen luontainen uteliaisuus ja halu tutkia, kokeilla ja toistaa asioita ohjaavat oppimista, joka on kokonaisvaltaista ja läsnä kaikissa arjen tilanteissa. Oppiminen rakentuu tietojen, taitojen, tunteiden, aistimusten, kehollisten kokemusten ja ajattelun vuorovaikutuksesta. Sitä tapahtuu esimerkiksi, kun lapset tarkkailevat ympäristöään, jäljittelevät muita, leikkivät, liikkuvat, tutkivat, tekevät erilaisia käytännön tehtäviä, ilmaisevat itseään tai osallistuvat taidelähtöiseen toimintaan. (Opetushallitus, 2022, 21-22.)

Pedagoginen toimintaympäristö voidaan nähdä tilallisuuden ja varhaiskasvatukseen liittyvien ideologisten periaatteiden leikkauspisteenä. Tilallisuuden eri ulottuvuudet eli fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus, jotka muotoutuvat jokaisessa varhaiskasvatustyössä sen mukaan, miten siellä toimivat henkilöt yhdessä muokkaavat niitä. (Raittila, 2023.)

Tulkintamme lapsuudesta ja lapsen roolista vaikuttavat siihen, miten suhtaudumme leikkiin. Kun leikkiä tarkastellaan pedagogisena välineenä oppimisen edistämiseksi, se voi ohjata aikuisten toimintaa tiettyihin tavoitteisiin. Tällöin leikkiä saatetaan alkaa ohjata liiaksi ulkopuolelta, mikä voi johtaa siihen, että leikin omaehtoinen ja lapsilähtöinen luonne jää taka-alalle tai jopa katoaa kokonaan. (Salo 2022, 12.) Yksi keskeinen näkökulma leikissä on tällä hetkellä aikuisen rooli. Tiedetään, että lasten toimintaan sitoutumiseen auttaa aikuisen

ohjaus leikissä. Sen tiedetään tuovan lisää uusia ulottuvuuksia sekä auttavan leikkiä pysymään keskeytymättömänä. Erityisesti pienten lasten leikissä aikuisen rooli on tärkeä, sillä hänen tehtävänä on keskinäisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen ja kannattelu. Koska lasten leikki on erinomainen väylä vertaisvuorovaikutukseen, sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseen, tulee lasten saada toimia itselleen ominaisesti vertaisryhmässä leikin kautta. (Ahonen & Roos 2021, 92.)

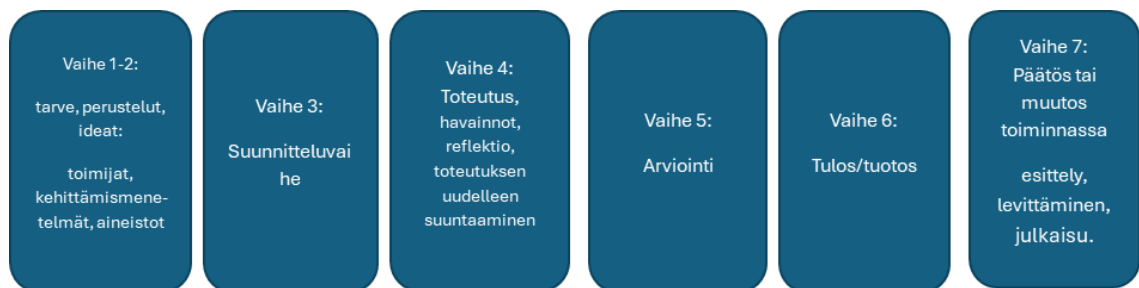
Lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu tukevat toiminnallisuutta, osallisuutta ja luovuutta. Näissä toiminnoissa lapset pääsevät harjoittelemaan aktiivista osallistumista ja itsensä ilmaisemista. Heitä rohkaistaan kysymään, ihmettelemään sekä yhdessä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia, mikä vahvistaa heidän ajattelutaitojaan ja yhteistyökykyään. (Kola-Torvinen, 2017, 14.)

Perustoiminnoiksi voidaan lukea saapumien päiväkotiin, pukemis- ja riisumistilanteet, ruokailu, siirtymät, lepo, ulkoilu, nukkuminen ja vapaa oleskelu sekä päivän lopuksi päiväkodista lähteminen. Puhtauteen liittyvillä toiminnoilla tarkoitetaan usein hygieniaa, johon kuuluu muun muassa käsien ja kasvojen peseminen, ihon hoito, hampaiden peseminen ja suun puhtaudesta huolehtiminen. Myös niistäminen ja suun suojaaminen voidaan luokitella puhtauteen liittyviin toimintoihin. Hygieniaan voidaan laskea hiusten harjaaminen sekä kiinnittäminen. WC-toimintoihin kuuluvat lapsen vaipan vaihto, lapsen kuivaksi opettelu, sekä potalla käynti. Joissain tapauksissa perustoimintoihin tai perushoitoon liitetään myös terveystieteiden ja tapakasvatus. Odottelu ja odottelutilanteet puolestaan ovat toimintoja, joita pyritään suunnittelussa välttämään. (Kettukangas, 2017, 73.)

4 Kehittämistyön toteutus

4.1 Kehittämistyön prosessi ja kehittämismenetelmät

Konstruktivinen kehittämismallin aloitusvaihe lähtee kehittämistarpeesta. Kehittämistarpeen aloitusvaiheessa määritellään kehittämistehtävä, toimintaympäristö, jossa kehittämistyö tehdään, sekä kehittämisessä mukana olevat toimijat. (Salonen 2013, 17.) Konstruktivisen mallin avulla kehittämistyön prosessia pelkistetään ja annetaan välineitä jäsenellä työskentelyä. Konstruktivisessa työskentelyssä reflektio ja inhimilliset tekijät liittyvät vahvasti toimintaan. Tarkoituksena on siis pysähtyä, arvioida, suuntautua eteenpäin sekä luoda tasavertaista keskustelua. Konstruktivisessa kehittämistoiminnassa vuorovaikutuksella on iso osa siihen, että tuodaan esille erilaisia näkökulmia ja jaetaan asiantuntijuutta. Konstruktivistisen mallin näkökulmasta eri vaiheet ilmentävät sekä lineaarisia että syklisiä piirteitä. Mallin ydinajatus on, että kehittäminen rakentuu yhteisöllisen tekemisen, osallisuuden, toiminnallisen oppimisen, jatkuvan reflektion ja menetelmäosaamisen kautta. Kehittämisprosessia kannattelevat yhteisöllisyys, osallistava johtaminen sekä arvioiva ja oppimista tukeva työote. (Salonen ym. 2017, 53.)

Kuvio 13. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli, Salonen ym. 2017, 54.

Lineaarista etenemistä kuvataan kokonaisuutena, jossa järjestys on looginen ja rationaalinen. Linearisessa mallissa mahdolliset riskit ovat ennustettavissa sekä kontrolloitavissa. (Salonen ym. 2017, 52.)

Kuvio 2. Lineaarisen mallin kuvaus (Toikko & Rantanen 2009, 64).

Kehittämistyössäni käytän konstruktivistista kehittämisen prosessimallia, soveltaen lineaarista mallia. Tiedonhankintamenetelmiksi valitsin aikaisemman kehittämistyöryhmän tuottamaa materiaalia, sekä teettämäni kyselyä. Myös dialoginen keskustelu on työpajan kautta menetelmä tiedon hankkimiseen.

Kehittämistoiminta voi keskittyä työntekijöiden ammatillisen osaamisen vahvistamiseen. Tällöin tavoitteena on usein muuttaa työtapoja tai kehittää käytössä olevia menetelmiä. Esimerkiksi uusien työvälineiden käyttöönottoa voidaan edistää koulutuksen avulla. (Toikko & Rantanen, 2016, 16.)

Kehittämistyö lähtee tarpeesta, tavoitteesta sekä täsmällisestä suunnittelusta. Kun kehittämistyötä suunnitellaan, tulee määritellä tavoitteet, jotka ovat kehittämistyön kannalta realistisia, sekä se, mitä edellytyksiä vaaditaan sen toteutukseen. (Salonen ym. 2017, 60.)

Dialoginen keskustelu on vuorovaikutteista ja rehellistä keskustelua, jossa pyritään yhteiseen ymmärrykseen. Siinä tunnustetaan, että kaikilla on omat näkökulmansa, eikä kenenkään mielipide ole täydellinen totuus. Erilaisille ajatuksille annetaan tilaa, ja niitä pohditaan yhdessä. Dialogi on erityisen hyödyllinen organisaatioiden kehittämisessä, kun pyritään löytämään uusia toimintatapoja nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Aito dialogi avaa mahdollisuuden hyödyntää ihmisten osaamista, motivaatiota ja luonteenpiirteitä luovan ajattelun tukemiseksi. (Salonen ym. 2017, 61.)

Käytin dialogista keskustelua kehittämismenetelmänä, kun työskentelin toimeksiantajan kanssa projektin edistämiseksi. Dialogisuus oli keskeinen

työkalu, joka mahdollisti sen, että olimme samalla viivalla ja yhteisymmärryksessä projektin vaiheista ja sen etenemisestä. Aluksi kävimme toimeksiantajan kanssa keskusteluja, joissa pohdimme mahdollista aihetta opinnäytetyöhön. Toimme esiin kummankin osapuolen näkemyksiä ja päädyimme valitsemaan aiheeksi pedagogiikka vuorohoidossa. Tämä auttoi luomaan projektin tavoitteet ja varmistamaan, että ne olivat yhteisesti ymmärrettyjä.

Sähköpostivaihdossa dialoginen lähestymistapa ilmeni selkeänä vuorovaikutuksena. Vaikka kyseessä oli kirjallinen keskustelu, pidin huolen siitä, että viestit olivat avointa ja suoraa pohdintaa, jossa otettiin huomioon molempien osapuolten tarpeet ja huolenaiheet. Tämä mahdollisti sen, että sain hyödyntää toimeksiantajan sekä vuorohoidon henkilökunnan asiantuntemusta ja saada palautetta koko prosessin ajan.

Aineistona voi olla esimerkiksi toimintaympäristössä arjessa tuottamat materiaalit sekä ympäristössä toimivien ihmisten kokemuksiin ja näkemyksiin perustuvat tiedot. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat esimerkiksi kokousmateriaalit, muistiot ja pöytäkirjat. Ihmisten kokemuksiin ja käsityksiin pohjautuvat aineistot taas voivat olla toiminnallisilla menetelmillä kerättyjä tietoja, kuten ideointiryhmien ja työpajojen tuottamat aineistot. (Kostamo ym. 2022, 46.)

Kun kirjoitin laatukäsikirjan osion, hyödynsin kehittämistyöryhmän tietoa monella tavalla, sillä heidän asiantuntemuksensa ja kokemuksensa olivat keskeisiä lähteitä kirjoittamisprosessissa. Kehittämistyöryhmän jäsenet toivat esiin käytännön näkökulmia ja kokemuksia, jotka auttoivat hahmottamaan laatukäsikirjan sisällön ja rakenteen.

Heiltä saamani tiedot auttoivat minua ymmärtämään paremmin, mitkä elementit olivat toimineet ja mitkä olivat tuottaneet haasteita. Tämä puolestaan antoi minulle konkreettista sisältöä ja esimerkkejä, jotka auttoivat kirjoittamaan valituista aiheista.

Palaute voidaan nähdä lukijan lahjana kirjoittajalle: siinä lukija kertoo, miten hän koki ja ymmärsi tekstin. Tällainen palaute tarjoaa kirjoittajalle arvokkaan ulkopuolisen näkökulman ja auttaa kehittämään tekstiä edelleen. (Kostamo ym. 2022, 164)

Kehittämistyöni palaute on ollut erittäin tärkeässä roolissa. Se on auttanut minua tarkastelemaan työtäni uusista näkökulmista ja huomaamaan asioita, joita en itse olisi osannut huomioida. Palautteen avulla olen pystynyt selkeyttämään työn suuntaa siten, että se olisi tarkoituksenmukainen ja siten hyödynnettävissä käyttöön laatukäsikirjassa. Aloittaessani osion laatimisen listasin kehittämistyöryhmän laatimista materiaaleista asioita, jotka olivat mielestäni merkityksellisimmät. Lähetin tämän listan toimeksiantajalle ja pyysin palautetta siitä, oliko listassa jotakin mitä ei olisi tarpeellista erikseen käsitellä tai pitäisikö siihen lisätä vielä jotakin. Kun sain hyväksynnän listaamilleni aiheille, aloin työstää itse laatukäsikirjan osiota. Laadittuani osiosta luonnoksen, lähetin sen palautekierrokselle toimeksiantajalle sekä vuorohoidon henkilökunnalle. Palautteen saamiseksi järjestettiin myös palaveri vuorohoidon henkilökunnan kanssa, jossa kävimme läpi laatukäsikirjan osion aiheita sekä mahdollisia muutoksia osioon. Sain palaverista paljon hyödyllisiä vinkkejä, joilla sain tehtyä korjauksia kirjoittamaani osioon. Lopulta palautin valmiin, korjatun osion toimeksiantajalle ja sain palautteena hyväksynnän osiolle.

4.2 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistyö alkoi aiheen määrittelystä toimeksiantajan kanssa.

Toimeksiantajalla oli työstettävänä laatukäsikirja vuorohoidon työntekijöiden tueksi, josta valikoitui aiheeni opinnäytetyöhöni. Kehittämistyöni idea lähti tarpeesta tehdä laatukäsikirja laadukkaana varhaiskasvatuksen toteuttamisesta vuorohoidossa. Laatukäsikirjassa on osio, jossa käsitellään pedagogiikkaa vuorohoidossa, joka valitsimme aiheekseni yhdessä toimeksiantajan kanssa.

Aloitusvaihetta seuraa kehittämistyön suunnitteluvaihe, jossa laaditaan varsinainen kehittämissuunnitelma (esimerkiksi opinnäytetyösuunnitelma tai

kehittämissuunnitelma). Suunnitelmassa tulee kuvata kehittämistyön tavoitteet, vaiheet, kehittämismenetelmät, toimintaympäristö, toimijat, käytettävät materiaalit ja aineistot sekä tiedonhankintamenetelmät. Samalla on tärkeää määritellä mukana olevien toimijoiden roolit, tehtävät ja vastuut. On kuitenkin hyvä huomioida, että kehittämistyön alkuvaiheissa kaikkia työskentelyn yksityiskohtia ei voida vielä suunnitella tarkasti. Etukäteen on usein vaikea ennakoita, mitkä ratkaisut osoittautuvat toimiviksi ja mitkä vaativat myöhemmin muokkausta. (Salonen, 2013, 17.) Suunnitteluvaiheessa tavoitteeksi asetettiin ensin materiaaliin perehtyminen, jotta saadaan hyvä kuvaus siitä, mitkä ovat haasteet pedagogiikan toteutumisen kannalta. Näin on helpompi lähteä purkamaan asiaa osioihin, jotka tulevat laatukäsikirjaan.

Toteutusvaiheeseen edetessä noudatetaan tehtyä suunnitelmaa, huomioiden mahdolliset tarkentumiset, kun toteuttaminen etenee. Toteutusvaiheessa aktivoituvat keskeiset ammatilliset osaamisalueet, kuten kyky toimia suunnitelmallisesti ja vastuullisesti, taito vuorovaikutukseen sekä valmius itsensä kehittämiseen. Näiden taitojen tukemiseksi ohjauksen, vertaistuen ja palautteen rooli on erityisen tärkeä, sillä ne edistävät sekä muutoksen onnistumista että ammatillista kehittymistä. (Salonen ym. 2017, 62.)

Maaliskuussa 2025 otin puheeksi päiväkodin johtajan kanssa varhaiskasvatusyksikössä työskennellessäni mahdollisuuden kirjoittaa opinnäytetyön kyseiseen yksikköön. Sovimme päiväkodin johtajan kanssa, että selvitämme aiheen opinnäytetyötäni varten.

Huhtikuussa aihe varmistui ja aloitin opinnäytetyön suunnitelman kirjoittamisen, sekä materiaalin keräämisen kehittämistyöryhmän materiaaleista selvittääkseni tarpeen siitä, millaisia asioita haluttiin täsmentää laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen pedagogisesta näkökulmasta vuorohoidon yksikössä.

Toukokuussa palautin opinnäytetyön suunnitelmani ja pääsin kirjoittamaan varsinaista laatukäsikirjan vuorohoidon osiota. Jäsensin keräämäni materiaalia ja poimin sieltä kehittämistyöryhmän nostamia kehittämisen aiheita

pedagogisesta näkökulmasta vuorohoidossa. Kesän aikana valmistui luonnos laatukäsikirjan osiosta sekä kirjoitimme opinnäytetyösopimuksen toimeksiantajan kanssa.

Syyskuussa palautin laatukäsikirjan osion kommentoitavaksi toimeksiantajalle ja sain siitä palautetta. Sovimme myös palaverin vuorohoidon henkilökunnan kanssa, jotta osiosta tulee mahdollisimman hyvin vuorohoidon tarpeita palveleva. Palaverissa kävimme läpi vuorohoidon henkilökunnan kanssa palautteen mukaan muokattua osiota ja tein siitä palaverin jälkeen viimeisen version. Sain myös käyttöni varsinaissuomalaisen päiväkodin laatukäsikirjaan käyttämän pohjan omaa osiotani varten.

Tiedonhankinnan aloitin aiheen valitsemisen jälkeen. Materiaalia oli kehittämistyöryhmän aiemmista tapaamisista, joita sain hyödyntää. Lisäksi aion hyödyntää työssäni saamaani palautetta niin toimeksiantajalta, kuin vuorohoidon henkilökunnalta. Aloitan laatukäsikirjan osion kirjoittamisen saatuaani viimeisetkin työryhmän materiaalit itselleni käyttöön.

Kevät 2025	<ul style="list-style-type: none"> • Dialoginen keskustelu • Kehittämistyön aiheen rajaus • Kirjallinen opinnäytetyösuunnitelma • Tietoperustan kokoamista • Laatukäsikirjan osion aiheiden rajaus sekä tärkeyden määrittely
Kesä 2025	<ul style="list-style-type: none"> • Osallistuminen vuorohoidon palaveriin • Kehittämistyön toteutusta • Laatukäsikirjan suunnittelu ja luonnostelu
Syksy 2025	<ul style="list-style-type: none"> • Laatukäsikirjan osion lähettäminen toimeksiantajalle ja henkilökunnalle • Palaute laatukäsikirjan osiosta • Tapaaminen vuorohoidon henkilökunnan kanssa laatukäsikirjan osion parissa, palautteen keruu • Palautteen hyödyntäminen • Kehittämistyön viimeistely

4.3 Laatukäsikirjan kuvaus

Vuorohoidon järjestäminen tuo mukanaan erityisiä haasteita, sillä se poikkeaa perinteisestä varhaiskasvatuksesta niin aikataulujen, henkilöstörakenteen kuin pedagogisen työn toteutuksen osalta. Tästä syystä on tärkeää laatia laatukäsikirja, joka ohjaa vuorohoidon käytäntöjä ja turvaa sen laadukkaan toteutuksen.

Ajatus vuorohoidon laatukäsikirjan laatimisesta sai alkunsa keväällä 2024 toteutetun vuorohoidon kehittämistyön yhteydessä. Kehittämistyöryhmä, johon kuului varhaiskasvatuksen henkilöstöä eri tehtävistä, kokoontui kevään aikana viisi kertaa. Tapaamisten välillä osallistujat tekivät erilaisia välitehtäviä, jotka tukivat työskentelyä ja auttoivat jäsentämään vuorohoidon arkea ja sen haasteita. Työskentelyssä korostui avoin ja rakentava yhteistyö, jossa eri näkökulmat ja kokemukset pääsivät kuuluviin. Tavoitteena oli yhdessä kehittää ja määrittää sellaisia toimintamalleja ja arjen työvälineitä, jotka tukevat laadukasta ja lapsilähtöistä vuoropäiväkotitoimintaa.

Vuorohoidon laatukäsikirjan keskeinen tarkoitus on tuoda näkyväksi ne hyvät käytännöt, toimintamallit ja kehittämistoimenpiteet, joilla toteutetaan laadukasta varhaiskasvatusta. Laatukäsikirja toimii sekä käytännön työvälineenä että yhteisenä ohjenuorana koko henkilöstölle. Sen avulla voidaan perehdyttää uusia työntekijöitä, yhtenäistää toimintatapoja ja vahvistaa yhteistä laatukulttuuria. Laatukäsikirja toimii myös muistutuksena siitä, että laadukas vuorohoito perustuu yhteiseen ymmärrykseen, suunnitelmallisuuteen ja jatkuvaan kehittämiseen.

Vuorohoidon laatukäsikirjan keskeiset osa-alueet rakentuvat laadukkaan varhaiskasvatuksen periaatteille, jotka sovitetaan vuorohoidon erityispiirteisiin. Laadukas vuorohoito perustuu lapsen etuun, turvalliseen arkeen sekä suunnitelmalliseen toimintaan.

Pedagogiikka on vuorohoidon sydän. Vaikka arki on usein vaihtelevaa, jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, jossa on mahdollisuus oppia, leikkiä ja kehittyä yksilöllisten tarpeidensa mukaan. Pedagoginen toiminta rakentuu pienistä, merkityksellisistä hetkistä, joissa aikuisen läsnäolo ja vuorovaikutus tukevat lapsen kasvua. Tämän toteuttaminen edellyttää henkilöstöltä joustavuutta, suunnitelmallisuutta ja ammattitaitoa.

Laadukas tiimityö ja avoin yhteistyö huoltajien kanssa ovat vuorohoidon toimivuuden edellytyksiä. Koska kohtaamiset voivat tapahtua eri vuorokaudenaikoina, on tärkeää, että tiedonkulku toimii ja yhteistyö perustuu luottamukseen. Henkilöstön välinen yhteistyö varmistaa myös sen, että lapsen päivä etenee johdonmukaisesti ja että hänen tarpeensa huomioidaan kaikissa vuoroissa.

Turvallisuus on vuorohoidon laadun perusta. Se kattaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden, ja sen varmistaminen edellyttää selkeitä toimintamalleja ja riskienhallintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään ilta- ja yöaikaan, jolloin toimintaympäristö ja henkilöstöresurssit voivat olla erilaisia kuin päiväsaikaan.

Myös työaika- ja työvuorosuunnittelu ovat keskeisiä laadun ja työhyvinvoinnin kannalta. Suunnittelulla pyritään tukemaan sekä lasten tarpeita että työntekijöiden jaksamista. Henkilöstön perehdyttämisellä varmistetaan, että kaikki tuntevat yhteiset toimintaperiaatteet ja pystyvät toimimaan niiden mukaisesti eri tilanteissa.

Kokonaisuudessaan vuorohoidon laatua määrittää arjen kodinomaisuus ja lapsen kokemus turvallisesta, lämpimästä ilmapiiristä. Laatu syntyy pienistä teoista, yhteisestä vastuusta ja välittävästä ilmapiiristä, jossa lapsen hyvinvointi on kaiken toiminnan keskiössä. Laatukäsikirja kokoaa nämä periaatteet yhteen ja ohjaa niiden toteuttamista käytännön arjessa.

5 Laatu­käsikirjan vuorohoidon osio

Vuorohoidossa lapsen hyvinvointi, turvallisuuden tunne ja vuorovaikutussuhteet nousevat keskiöön, mutta myös pedagogisen toiminnan jatkuvuus ja laatu on taattava kaikissa vuorokaudenaikaan liittyvissä tilanteissa.

Pedagogiikka vuorohoidossa vaatii sensitiivistä otetta, joustavuutta sekä lapsilähtöisyyttä, jotta hoito- ja kasvatusympäristö tukee lapsen kehitystä, oppimista ja emotionaalista turvaa kaikissa arjen hetkissä. Tässä kappaleessa tarkastellaan, miten pedagogisia periaatteita sovelletaan vuorohoidossa ja millaisia erityispiirteitä vuoro­hoito tuo varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen.

Pedagoginen suunnittelu

Päävastuu pedagogisen toiminnan suunnittelusta on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla. Suunniteltua, pedagogista toimintaa tulee olla myös illoissa, viikonlopuissa sekä arkipyhinä. Vaikka varhaiskasvatuksen opettaja on vastuussa toiminnan suunnittelusta, on pedagogisen toiminnan toteuttaminen tiimin yhteinen vastuu. Pedagogisen toiminnan toteuttaminen vuorohoidossa edellyttää saumatonta tiimityötä, avointa viestintää sekä yhteistä ymmärrystä toiminnan tavoitteista ja sisällöistä. Jokaisen tiimin jäsenen tulee olla tietoinen suunnittelusta toiminnasta ja sen merkityksestä lapsen kehitykselle. Tämän vuoksi pedagogista toimintaa käydään läpi tiimipalavareissa ja sovitaan jokaisen vetovastuut toiminnan suhteen.

Pedagoginen suunnittelu sisältää sekä pitkäjänteistä että lyhyen aikavälin suunnittelua. Pitkän aikavälin suunnitelmat perustuvat kausi- tai vuositeemoihin, kun taas lyhyen aikavälin suunnittelu vastaa ajankohtaisiin havaintoihin lapsista ja heidän tarpeistaan. Suunnitelmien tulee olla joustavia ja elää arjen mukana, kuitenkin niin, että varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet säilyvät toiminnan perustana.

Pedagogiikka kaikissa vuoroissa

Vuorohoidossa iltojen ja viikonloppujen vaihtelevat lapsikokoonpanot saattavat tuoda muutoksia ennalta suunnitellulle toiminnalle. Koska paikalla olevat lapset vaihtelevat ja ryhmän koko sekä ikärakenne voivat olla hyvin erilaisia, toiminnan suunnittelussa korostuu joustavuus ja tilanneherkkyys. Pedagoginen toiminta rakentuu lapsiryhmän senhetkisten tarpeiden, kiinnostuksen kohteiden ja jaksamisen mukaan. Tavoitteena on luoda turvallinen, yksilöllisyyttä kunnioittava arki, jossa lasten hyvinvointi ja osallisuus ovat keskiössä. Tämä edellyttää aikuisilta kykyä havainnoida, reagoida ja muokata toimintaa lennossa, kuitenkin unohtamatta varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita.

Pedagogisesti merkityksellinen toiminta ei tarkoita sitä, että jokainen hetki olisi tiukasti aikataulutettu tai täynnä ohjattua ohjelmaa, vaan että toiminta perustuu lapsen kehitystä ja oppimista tukeviin periaatteisiin.

Varhaiskasvatussuunnitelman huomioiminen

Pedagoginen suunnittelu varhaiskasvatuksessa pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (VASU) sekä kuntakohtaiseen ja yksikkökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Näiden asiakirjojen huomioiminen varmistaa, että toiminta on tavoitteellista, johdonmukaista ja yhdenvertaista kaikille lapsille. Pedagoginen suunnittelu ei ole sattumanvaraista toimintaa, vaan sen tulee pohjautua selkeisiin oppimisen ja kehityksen tavoitteisiin, jotka nousevat varhaiskasvatussuunnitelman arvopohjasta ja periaatteista.

VASU korostaa erityisesti lapsen osallisuutta, leikin merkitystä, vuorovaikutusta, oppimista arjen tilanteissa sekä monipuolista oppimisympäristöä. Näiden periaatteiden tulee näkyä konkreettisesti jokapäiväisessä toiminnassa. Suunnittelussa huomioidaan lapsiryhmän ikä, kehitysvaiheet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tuen tarpeet. Varhaiskasvattajan tehtävänä on rakentaa toimintaympäristö ja sisällöt niin, että ne tukevat kaikkien lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia VASU:n tavoitteiden mukaisesti.

Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma on keskeinen työkalu yksilöllisen ja tavoitteellisen pedagogiikan toteuttamisessa. Suunnitelmassa asetetut tavoitteet ja huoltajien kanssa käydyt keskustelut ohjaavat arjen pedagogista suunnittelua ja toimintaa. Lapsen kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet pyritään huomioimaan niin ryhmätoiminnan kuin yksilöllisten tilanteiden suunnittelussa. Kun vasussa määritellyt tavoitteet sidotaan osaksi päivittäistä toimintaa, varhaiskasvatus muuttuu aidosti lapsilähtöiseksi ja suunnitelmalliseksi.

Selkeä päivärytmi ja struktuuri vuorohoidossa – pedagoginen näkökulma

Lasten kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmasta selkeä päivärytmi ja ennakoitavat rutiinit ovat keskeisiä turvallisuuden ja oppimisen tukipilareita. Lapsille ennakoitavuus on keskeinen osa turvallisuuden kokemusta. Kun lapsi tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu, hänen on helpompi toimia ryhmässä, säädellä omia tunteitaan ja keskittyä leikkiin tai muuhun toimintaan. Vuorohoidossa aikataulu vaihtelee, mutta pedagogisesti merkityksellistä on, että jokaisessa vuorossa toistuvat tutut rutiinit. Selkeä, mutta joustava rytmi mahdollistaa sen, että hoitopäivän kulku mukautuu lapsiryhmän tilanteeseen, säilyttäen silti tutut rungot, jotka tuovat turvaa ja jatkuvuutta.

Leikin mahdollistaminen kaikissa vuoroissa

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeisin pedagoginen työväline ja lapsen luontainen tapa oppia, ilmaista itseään ja käsitellä kokemuksiaan. Siksi pedagogisesti merkityksellistä on, että vuorohoidossa leikille varataan aikaa ja tilaa. Vuorohoidon aikuisilla on tärkeä tehtävä leikkiin rohkaisijoina ja mahdollistajina. Erityisesti silloin, kun lapsia on vähemmän ja ikäjakama voi olla suuri, aikuinen toimii leikin yhteyksien rakentajana: auttaa löytämään yhteisen sävelen eri-ikäisten lasten välillä, tarjoaa virikkeitä tai vain rauhoittaa tilaa niin, että leikki saa jatkaa katkeamatta. Aikuiselta vaaditaan pedagogista herkkyyttä tunnistaa hetkiä, jolloin lapsi kaipaa seuraa, rauhaa tai lisää ideoita leikkiinsä.

Lapsen osallisuuden tukeminen

Osallisuus on varhaiskasvatuksen perusarvo ja lapsen oikeus. Osallisuuden toteutuminen ei tarkoita jatkuvaa aktiivisuutta tai suuria ratkaisuja, vaan se näkyy pienissä, mutta merkityksellisissä hetkissä. Aikuisen tehtävänä on luoda ilmapiiri, jossa lapsi uskaltaa ja kokee saavansa osallistua. Osallisuuden tukeminen ei tarkoita sitä, että lapsi päättää kaiken, vaan että hän saa kokemuksen oman äänen kuulumisesta ja toimintaan vaikuttamisesta. Näillä pienillä asioilla lapselle viestitään: Sinun mielipiteesi on tärkeä. Sinä saat vaikuttaa. Pedagogisesti tämä tarkoittaa suunnittelua, jossa lapselle jää tilaa tuoda esiin toiveitaan ja jossa aikuiset ovat valmiita joustamaan lasten ideoiden mukaan silloin kun se on mahdollista ja turvallista.

Arjen tilanteet oppimisympäristönä

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka elää arjessa, ei vain suunnitelluissa toimintahetkissä, vaan aivan tavallisissa päivän toiminnoissa. Vuorohoidossa tämä korostuu erityisesti: iltapala, hampaiden pesu, iltasatu ja nukkumaanmeno eivät ole pelkkiä arkisia toimintoja, vaan merkityksellisiä oppimisen ja vuorovaikutuksen hetkiä. Pedagogisesti tietoinen aikuinen näkee arjen tilanteet oppimisympäristönä, jossa lasta tuetaan kasvamaan, oppimaan ja itsenäistymään. Arjen tilanteet tarjoavat lapselle turvallisen ympäristön harjoitella omatoimisuutta. Pedagoginen tavoite ei ole kiirehtiä lasta "valmiiksi", vaan antaa hänelle tilaa yrittää, erehtyä ja onnistua.

Dokumentointi

Laadukas varhaiskasvatus rakentuu suunnittelusta, havainnoinnista, yhteisestä pohdinnasta ja jatkuvasta arvioinnista. Vuorohoidossa, jossa toiminta tapahtuu eri vuorokaudenaikoina ja tiimi voi työskennellä eri vuoroissa, nousee dokumentoinnin ja arvioinnin merkitys erityisen suureen rooliin. Ne toimivat sillanrakentajina sekä lapsen kasvun ja kehityksen seuraamisessa että tiimin pedagogisen työn jatkuvassa kehittämisessä. Pedagoginen dokumentointi ei ole vain kuvia ja muistiinpanoja, vaan se on tapa pysähtyä, havainnoida ja tehdä näkyväksi lapsen kokemuksia, oppimista ja arkea.

Vuorohoidossa dokumentointi toimii myös tärkeänä viestinnän välineenä eri vuorojen ja työntekijöiden välillä. Kun lasten päivän tapahtumat kirjataan ylös, jokainen tiimin jäsen saa mahdollisuuden ymmärtää lapsen tilannetta paremmin, vaikka ei olisi ollut itse paikalla. Näin vältetään tilanteet, joissa lapsen vanhemmalle luovuttava henkilö ei tiedä, mitä lapsen hoitopäivän aikana on tapahtunut.

Vuorohoidossa tiedonkulun merkitys korostuu, sillä tieto lapsesta on tarvittaessa kuljettava kaikille työntekijöille. Siksi ryhmän Teams kanavalle kannattaa kirjata lapsesta tietoon tulleet asiat tai muut tarpeelliset infot, jotta tieto on kaikkien saatavilla, eikä tiedonkulku katkea. Erityisesti arkaluontoiset asiat kirjataan vain Teamsiin. On jokaisen työntekijän omalla vastuulla lukea tiedot työvuorossaan, jotta on perillä ajankohtaisesta tiedosta.

Arviointi

Arviointi on vuorohoidon pedagogiikan keskeinen osa, jonka avulla varmistetaan toiminnan laatu. Toiminnan tarkastelu ja yhteinen pohdinta auttaa havaitsemaan, mikä toimii ja mitä tulisi kehittää. Arviointi tapahtuu arjessa esimerkiksi keskusteluissa, kirjauksissa ja suunnittelun yhteydessä. Se ohjaa kehittämistä, tukee lapsen hyvinvointia ja varmistaa, että toiminta pysyy varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden mukaisena. Arvioinnin avulla pysähdytään tarkastelemaan, miten toiminta vastaa varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita, tukee lasten hyvinvointia ja mahdollistaa osallisuuden, leikin ja oppimisen myös ilta- ja viikonloppuvuoroissa. Vuorohoidossa arviointi saa erityisen merkityksen, sillä toiminta tapahtuu eri vuorokaudenaikoina ja tiimin jäsenet eivät aina kohtaa toisiaan päivittäin. Tällöin arvioinnin merkitys yhteisen ymmärryksen ja pedagogisen jatkuvuuden varmistamisessa korostuu.

6 Kehittämistyön arviointi

6.1 Tuotoksen arviointi

Arvioinnissa ei ole tarkoituksenmukaista keskittyä ainoastaan projektin tavoitteiden saavuttamisen summatiiviseen tarkasteluun, vaan olennaista on seurata ja analysoida koko kehittämisprosessin kulkua. Kehittämistyössä korostuu yhteisöllinen oppiminen ja yhdessä tapahtuva ongelmanratkaisu, eikä pelkästään lopputuloksena saavutetut ratkaisut. Tärkeää on tarkastella sitä, mitä projektin aikana tapahtuu toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa ja miten se vaikuttaa prosessin etenemiseen. (Seppänen-Järvelä, 2004,20.)

Kehittämistyön toteutusprosessin aikana kohdataan usein tilanteita, joissa alkuperäiset suunnitelmat eivät ole sellaisenaan toteutettavissa. Tämän vuoksi on tärkeää reflektoida, mitkä tavoitteet jäivät saavuttamatta ja mitkä syyt siihen vaikuttivat. Samoin on olennaista tarkastella, mitä tavoitteita prosessin aikana muutettiin ja millä perusteilla muutokset tehtiin. (Vilkkä & Airaksinen, 2004,155.)

Kehittämistyöni alkuperäisiin tavoitteisiin kuului selkeän, käytännönläheisen ja tutkittuun tietoon perustuvan materiaalin tuottaminen vuorohoidon pedagogiikasta. Halusin tuoda esiin vuorohoidossa työskentelevien varhaiskasvattajien arkea ja pedagogisia ratkaisuja, jotka tukevat lapsen hyvinvointia ja kehitystä poikkeavissa hoitoajoissa. Pidin kehittämisprosessini aikana päiväkirjaa kehittämistyön vaiheista, vaiheille asetetuista tavoitteista, sekä arvioin niiden toteutumista. Näin pystyin seuraamaan omaa prosessin kulkuani ja tarpeen mukaan muokkaamaan suunnitelmaa. Sain myös vahvistusta tekemälleni työlle päiväkirjan kautta, sillä tavoitteen saavutettuani pystyin siirtymään seuraavaan kohtaan. Palaute oli tässä kohtaa myös isona osana kirjottamistyötäni. Kehittämistyön arvioinnissa korostuu mielestäni yhteistyö ja vuorovaikutus. Keskustelut ohjaajan ja toimeksiantajan kanssa sekä palautteen saaminen olivat merkittävä osa arviointia. Ne auttoivat minua hahmottamaan, miten tuotettu materiaali palvelee käytännön

varhaiskasvatustyötä. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa jäi hieman etäisemmäksi vaihdettuani työnkuvaani, mutta sain silti riittävästi tukea, palautetta sekä ohjeistusta toimeksiantajalta opinnäytetyötäni varten. Yhteistyö oli tiiviimpää ja helpompaa, kun sain esimerkiksi kesken työpäivän tavata nopeasti toimeksiantajan.

Vaikka minulta jäikin työpaja pitämättä vuorohoidon palaverissa, koen, että sain silti tarpeeksi jo olemassa olevista materiaaleista tietoa kehittämistyön aiheiden karsintaan. Aiheita olisi ollut vielä enemmänkin, mutta rajasin mielestäni tärkeimmät asiat laatukäsikirjan osion sisältöön. Arvioinnin kannalta oli tärkeää tunnistaa, millaisia päätöksiä tein matkan varrella ja miksi. Olen tyytyväinen tekemääni osioon, sekä toivon, että siitä saadaan hyötyä laatukäsikirjassa pedagogiikan tärkeyden korostamiseen.

6.2 Toteutuksen arviointi

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan eettinen toteuttaminen edellyttää selkeitä sopimuksia ja yhteisiä periaatteita kaikkien yhteistyökumppaneiden kesken. Ennen tiedonkeruun aloittamista on tärkeää sopia vähintään aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista sekä käsittelystä. Näiden sopimusten avulla varmistetaan läpinäkyvyys ja eettinen kestävyys. Kehittämissyhteistyötä käynnistettäessä sovitaan lisäksi kaikkien osapuolten tavoitteista, oikeuksista ja velvollisuuksista. Selkeä sopiminen luo pohjan luottamukselliselle ja tasavertaiselle yhteistyölle, joka edistää kehittämistyön laatua ja eettisyyttä koko prosessin ajan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, 13,14.)

Opinnäytetyöprosessissa eettinen toiminta ja selkeät sopimukset ovat keskeinen osa tutkimus- ja kehittämistyön vastuullista toteuttamista. Tässä työssä eettisyyteen kiinnitettiin huomiota jo suunnitteluvaiheessa, vaikka erillistä tutkimuslupaa ei tarvittu, koska työ perustui valmiiseen materiaaliin. Siitä huolimatta noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön periaatteita, ja varmistettiin, että aiemmin kootun aineiston käsittely, käyttö ja säilytys toteutuivat luottamuksellisesti ja asianmukaisesti.

Kehittämissyhteistyössä painotettiin avoimuutta ja yhteisten tavoitteiden määrittelyä. Ennen työn käytännön toteutusta sovittiin osapuolten rooleista ja vastuista, jotta prosessi etenisi sujuvasti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Tällainen ennakoiva sopiminen edistää luottamusta, vahvistaa yhteistyötä ja varmistaa, että kaikki toimijat jakavat yhteisen ymmärryksen työn päämääristä.

Opinnäytetyön aikana eettinen harkinta oli jatkuva osa prosessia. Työn tavoitteena oli kehittää käytäntöjä ja tuottaa tietoa, joka hyödyttää varhaiskasvatuksen kenttää ilman, että yksilöiden yksityisyys tai oikeudet vaarantuvat. Näin ollen eettiset periaatteet, kuten luottamuksellisuus, kunnioitus ja avoimuus ohjasivat koko kehittämisprosessia alusta loppuun.

Mikäli opinnäytetyö on suunniteltu toteutettavaksi tavalla, joka edellyttää eettistä ennakoarviointia, opiskelija hakee tarvittavat arviot ja luvat yhdessä ohjaajansa kanssa. Tämä tapahtuu sen jälkeen, kun opinnäytetyön suunnitelma on hyväksytty, mutta ennen aineistonkeruun aloittamista. Näin varmistetaan, että tutkimus täyttää eettiset vaatimukset ja luvanvaraiset menettelyt on hoidettu asianmukaisesti ennen työn käytännön toteutusta. (Arene, 2025, 12.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimuslupaa ei tarvittu, sillä työ perustui valmiiseen materiaaliin eikä sisältänyt uutta aineistonkeruuta tai yksilöitä koskevaa tutkimusta. Näin ollen työ ei kuulunut sellaisiin tutkimuksiin, joissa olisi ollut tarpeen hakea erillistä tutkimuslupaa.

Valmiin materiaalin hyödyntäminen mahdollisti eettisesti kestävä ja vastuullisen kehittämisprosessin, jossa ei syntynyt riskiä tutkittavien yksityisyyden tai tietosuojan loukkaamisesta. Työssä keskityttiin aiemman materiaalin käsittelemiseen, tulkintaan ja kehittämisnäkökulmien esiin tuomiseen ilman, että olisi tarvittu osallistujien suoraa osallisuutta tai uusien tietojen keruuta.

Tämä lähestymistapa oli myös perusteltu opinnäytetyön tavoitteiden näkökulmasta. Koska tarkoituksena oli kehittää ja tarkastella jo olemassa olevaa materiaalia, tutkimuslupa ei ollut tarpeellinen, vaan eettinen tarkastelu voitiin toteuttaa osana normaalia tutkimuksellista arviointia ja lähdekritiikkiä.

Opinnäytetyö noudatti näin eettisesti kestävä tutkimuksen periaatteita ja huolehti siitä, että valmista aineistoa käsiteltiin asianmukaisesti, luottamuksellisesti ja vastuullisesti.

6.3 Ammatillinen kehittyminen

Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan yksilön psyykkis-emotionaalista kehitystä kohti syvempää ja laaja-alaisempaa ammatillista osaamista. Se sisältää prosessin, jossa ihminen kasvaa henkisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti sekä laajentaa maailmankatsomustaan. Ammatillisen kasvun ohella tarkastellaan usein myös ammattitaitoa ja asiantuntijuutta. Ammattitaidolla viitataan koulutuksen ja työkokemuksen kautta hankittuun pätevyyteen, joka mahdollistaa toimimisen tietyssä ammatissa yhteiskunnallisen työnjaon mukaisesti. Perinteisesti ammattitaito on ymmärretty ennen kaikkea tekemisen taitona ja liitetty käytännönläheisiin ammatteihin. (Mäkinen ym. 2020, 34.)

Opinnäytetyöprosessi on ollut merkittävä vaihe ammatillisessa kasvussani varhaiskasvatuksen sosionomina. Sen aikana olen syventänyt ymmärrystäni kehittämistyöstä sekä vahvistanut valmiuksiani soveltaa tietoa käytännön varhaiskasvatustyön kehittämiseen. Prosessin myötä olen oppinut tarkastelemaan työtäni kriittisemmin, mikä on tärkeä osa varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillista asiantuntijuutta. Vahvistin myös kykyä yhdistää teoria ja käytäntö asiakaslähtöisesti. Samalla olen oppinut ymmärtämään, miten pienilläkin kehittämistoimilla voidaan vaikuttaa laajemmin varhaiskasvatuksen laatuun ja hyvinvointiin.

Prosessin aikana olen myös vahvistanut kykyäni toimia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyö ja vuorovaikutus ohjaajan, vuorohoidon henkilökunnan ja toimeksiantajan kanssa ovat opettaneet minulle, miten tärkeää on avoin, dialoginen ja kunnioittava yhteistyö kehittämistyössä. Tämä kokemus on lisännyt valmiuksiani osallistua tulevaisuudessa erilaisiin kehittämis- ja hanketyöhön perustuviin projekteihin, joissa tarvitaan yhteistä

ongelmanratkaisua ja innovatiivisuutta. Lisäksi opinnäytetyöprosessi on lisännyt ymmärrystäni eettisistä periaatteista ja vastuullisesta toiminnasta.

Tulevassa työelämässä hyödynnän opinnäytetyöprosessissa kartuttamaani osaamista kehittämällä varhaiskasvatuksen käytäntöjä edelleen tutkimusperustaisesti. Uskon, että osaan jatkossa tarkastella työyhteisön toimintaa kriittisesti, tunnistaa kehittämistarpeita ja tuoda esiin uusia ideoita toiminnan laadun parantamiseksi.

Lähteet

Ahonen, L., Roos, P. 2021. Untuvikot – alle 3-vuotiaiden pedagogiikka. PS-kustannus, Jyväskylä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2025. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 25.10.2025.

<https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Jokinen, V. 2012. Lastentarhanopettajan pedagoginen vastuu lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien käsittämänä. Pro-gradu työ.

Varhaiskasvatustieteen tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto Viitattu

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83648/gradu05970.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, 2025. Yleistä tietoa Valssista. Viitattu 28.10.2025.

<https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/varhaiskasvatus/valssi-varhaiskasvatuksen-laadunarviointijarjestelma/yleista-tietoa-valssista>

Karila, K. 2016. Opetushallituksen julkaisut. Vaikuttava varhaiskasvatus, tilannekatsaus toukokuu 2016. Viitattu 28.10.2025.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

Karila, K. 2017. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Lastentarhanopettajaliitto – Nyt on pedagogiikan aika.

<https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Kettukangas, T. 2017. Perustoiminnot-käsite varhaiskasvatuksessa.

Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, 57 Humanities, and Theology, 73. Väitöskirja. Filosofinen tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. Savonlinna: Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 26.04.2025.

<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/1851>

Keuruun kaupunki sivistyspalvelut. N.d. Kolmiportainen tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 29.04.2025. .

<https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/keuruuops/eo/5lkjot2/ppa/kjotjpk2:file/download/7ce6c22cf05a351c2f41e5c113aea0965e552fd8/Kasvun%20ja%20oppimisen%20tuen%20j%C3%A4rjest%C3%A4misen%20periaatteet%20Keuruulla.pdf>

Kola-Tovinen, P. 2017. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lastentarhanopettajaliitto – Nyt on pedagogiikan aika. <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Kostamo, P., Airaksinen, T., Vilka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House. E-kirja. Viitattu 13.10.2025. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789518849110> Vaatii käyttäjätunnuksen.

Lämsä, T., 2021. Kokopäiväpedagogiikka ja sen kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Kasvatus & Aika 15 (2) 2021. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/102527/64318>

Mertala, P., 2020. Laaja-alaisen tieto- ja viestintäteknologiaosaamisen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Suomen Varhaiskasvatus ry. –Early Childhood Education Association Finland. <https://journal.fi/jecer/article/view/114121/67320>

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Peltoperä, K. 2016. Opetushallitus - Pedagogiikan toteuttaminen vuorohoidossa, osa 2. <https://www.youtube.com/watch?v=mQMb68-9nJQ>

Peltoperä, K. & Dahlblom, T. 2016. Erityislastentarhanopettajien näkemyksiä lapsen yksilöllisestä varhaiskasvatuksesta ja vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä vuoropäiväkodissa. Julkaisussa U. Teppo & K. Malinen (toim.) Osaamista vuorohoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227/2016. Jyväskylä.

Peltoperä, K. & Hintikka T. 2016. Pedagogiikan toteuttamisen erityispiirteitä vuorohoidossa. Julkaisussa U. Teppo & K. Malinen (toim.) Osaamista vuorohoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227/2016. Jyväskylä.

Peltoperä, K., Dahlblom, T., Turja, L., Rönkä, A., Collin, K., Hintikka, T. & Teppo, U. 2016a. Vuorohoidon raamit. Julkaisussa U. Teppo & K. Malinen (toim.) Osaamista vuorohoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227/2016. Jyväskylä.

Pihlainen, K., Reunamo, J., Kärnä E. 2019. Lapset varhaiskasvatuksen arvioijina – Lasten mukavina pitämät asiat päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti, Journal of Early Childhood Education Research. Volume 8, Issue 1 2019, 121–142. Viitattu 14.10.2025.

<https://journal.fi/jecer/article/view/114108/67307>

Piira, E. & Nieminen, V. 2019. Varhaiskasvattajat laadukkaan pedagogiikan toteuttajina vuorohoidossa. Kandidaatintutkielma. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 12.05.2025.

<https://core.ac.uk/download/pdf/287373932.pdf>

Raittila, R. 2023.. Pedagogisen toimintaympäristön ja laadun yhteys varhaiskasvatuksessa. Tutkittua varhaiskasvatuksesta.

<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2023/09/22/pedagogisen-toimintaympariston-jalaadun-yhteys-varhaiskasvatuksessa/>

Rinta, A. 2021. Pedagoginen työ vuorohoitopäiväkodissa. Pro-gradu työ. Varhaiskasvatustieteen tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 29.04.2025. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_75150

Ruohola, V., Fonsén, E., Lahtinen, L., Salomaa, P., & Reunamo, J. 2021. Johtajien arvioinnit varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijöistä ja niiden yhteys lasten toimintaan sitoutuneisuuteen. Journal of Early Childhood Education Research, Volume 10, Issue 3, 2021, 282–316. Viitattu 16.10.2025.

<https://journal.fi/jecer/article/view/114180/67379>

Salo, A. 2022. Lasten vapaa leikki ja aikuisen rooli. Tarkastelun kohteena varhaiskasvatuksen ulkoilutilanteet. Viitattu 29.04.2025.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/140511/SaloAnne.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. [isbn9789522166494.pdf \(turkuamk.fi\)](https://www.turkuamk.fi/ISBN9789522166494.pdf)

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. 2013. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print Oy. [isbn9789522163738.pdf \(turkuamk.fi\)](#)

Seppänen-Järvelä, R. 2004. Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa. Opas käytäntöihin. Helsinki: STAKES.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75862/Arviointiraportteja4_04.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Siippainen, A. 2018. Laadukas varhaiskasvatus vuorohoidossa. Tampere: Tampereen yliopisto.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/oph_laadukas-vuorohoito_anna-siippainen.pdf

Siippainen, A. 2019. Hallinnasta ja sukupolvisuhteista vuorohoitopäiväkodissa: Tutkimustuloksia pedagogiikan kehittämisen tueksi. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja.

Toikko T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta – näkökulmia kehittämissuorituksiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Viitattu 28.10.2025.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 28.04.2025.
https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_1_sec_3_heading

Vilka, H., Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S., & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Julkaisut 24:2018. Viitattu 28.10.2025.